

RJ-Uiting 2026-4: De verwerking van onvermijdbare kosten van een derivaat in een hedgerelatie

<i>Hoofdstuk RJ</i>	<i>290 'Financiële instrumenten'</i>
<i>Alinea's</i>	<i>608a, 628, 641, 642</i>
<i>Hoofdstuk RJk</i>	<i>N.v.t.</i>
<i>Alinea's</i>	<i>N.v.t.</i>
<i>Status</i>	<i>ontwerp-Richtlijn</i>
<i>Publicatiedatum RJ-Uiting</i>	<i>21 april 2026</i>
<i>Voorgestelde ingangsdatum¹</i>	<i>1 januari 2027</i>
<i>Commentaarperiode tot</i>	<i>1 juni 2026</i>

Inleiding

Voor wie is deze RJ-Uiting relevant

Deze RJ-Uiting is relevant voor rechtspersonen die hedge-accounting toepassen, waarbij sprake is van zogenoemde onvermijdbare kosten van een derivaat in een hedgerelatie ('cost of hedging') of indien een proportioneel gedeelte van het derivaat geen onderdeel uitmaakt van de hedgerelatie.

Welke wijzigingen stelt de RJ voor

De RJ stelt voor om te verduidelijken dat bepaalde elementen van een derivaat van de hedgerelatie mogen worden uitgezonderd, om op deze wijze het effectief zijn van de hedgerelatie te vergroten. De RJ stelt tevens voor om de verwerkingswijze van deze uitgezonderde elementen nader uit te werken.

Commentaarperiode

De RJ nodigt u uit tot het inzenden van commentaren op deze RJ-Uiting. Deze kunnen tot uiterlijk 1 juni worden ingediend bij het RJ-secretariaat, bij voorkeur per email

¹ In overeenstemming met alinea 206 van Hoofdstuk 110 Inleiding wordt eerdere toepassing aanbevolen, tenzij in de Richtlijnen / RJ-Uiting anders is vermeld.

(secretariaat@rjnet.nl). Commentaren zullen als openbare informatie worden behandeld en op de RJ-website worden gepubliceerd, tenzij door respondenten is aangegeven dat het commentaar geheel of gedeeltelijk moet worden aangemerkt als vertrouwelijk.

Achtergrond en inhoud

Paragraaf 6 van hoofdstuk 290 'Financiële instrumenten' bevat bepalingen ten aanzien van hedge-accounting. Hedge-accounting heeft als doel om de resultaten van het hedge-instrument en de afgedekte positie gelijktijdig in de winst-en-verliesrekening te verwerken, om op die wijze de afdekking van een risico in de verslaggeving tot uitdrukking te brengen. Aan het toepassen van hedge-accounting zijn voorwaarden verbonden (zie alinea 610 tot en met 613 van hoofdstuk 290 'Financiële instrumenten'). Zo dient de hedgerelatie onder meer een bepaalde mate van verwachte effectiviteit te hebben. Om de effectiviteit van een hedgerelatie te vergroten is het mogelijk om slechts een proportioneel gedeelte van een derivaat, bijvoorbeeld 50 procent van het nominale bedrag, aan te wijzen als hedge-instrument en/of om bepaalde elementen van een derivaat van de hedgerelatie uit te sluiten. Daarnaast kan besloten worden de tijdswaarde van een optie, de termijnpunten van een valutatermijncontract of de zogenoemde valutabasissspread van de hedgerelatie uit te zonderen. Deze elementen worden ook wel aangeduid als de onvermijdbare kosten van een derivaat in hedgerelatie ('cost of hedging').

Onder IFRS 9 'Financial Instruments' is een specifieke verwerkingswijze voor de onvermijdbare kosten van een derivaat in een hedgerelatie voorgeschreven. Als de tijdswaarde van een optie van de hedgerelatie wordt uitgezonderd, worden de reële-waardeveranderingen van dit element initieel verwerkt in het eigen vermogen (via 'other comprehensive income') en is de vervolgvewerking van de waardeveranderingen afhankelijk van de aard van de afgedekte positie: transactiegerelateerd of periodegerelateerd. Voor het uitgezonderde element van termijnpunten of de valutabasissspread van een financieel instrument bestaat onder IFRS een keuze: de reële-waardeveranderingen van deze uitgesloten elementen worden ofwel verwerkt in overeenstemming met de verwerkingswijze van de uitgezonderde tijdswaarde van een optie, ofwel worden direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Hoofdstuk 290 'Financiële instrumenten' gaat in beperkte mate in op de verwerkingswijze van onvermijdbare kosten van een derivaat in een hedgerelatie. Zo beschrijft alinea 628 uitsluitend binnen de toepassing van kasstroomhedge-accounting de mogelijkheid om een bepaald onderdeel van de waardeveranderingen van het hedge-instrument van beoordeling van de hedge-effectiviteit uit te sluiten, waarbij voor het uitgesloten onderdeel de 'basisregels' van toepassing worden verklaard. Er wordt niet vermeld welke onderdelen kunnen worden uitgezonderd. Daarnaast geeft alinea 633 uitsluitend voor kostprijs-hedge-accounting aan dat valutatermijnpunten, indien de afgedekte post een monetaire post in vreemde valuta betreft, over de looptijd van het derivaat moeten worden verdeeld.

De RJ is van mening dat de door IFRS voorgeschreven verwerkingswijze van de onvermijdbare kosten van een derivaat ook bij toepassing van hoofdstuk 290 'Financiële instrumenten' tot goede verslaggeving leidt. De RJ stelt daarom voor om de verwerkingswijze van het uitgezonderde element van onvermijdbare kosten en het uitzonderen van een proportioneel gedeelte van een derivaat van de hedgerelatie in hoofdstuk 290 te wijzigen dan wel te verduidelijken. Op deze wijze is het ook mogelijk om hedgerelaties die onder toepassing van IFRS zijn gedocumenteerd en verwerkt, onder de Richtlijnen op eenzelfde manier toe te passen.

Voorgestelde wijzigingen Richtlijnen voor middelgrote en grote rechtspersonen

De RJ stelt voor om in hoofdstuk 290 'Financiële instrumenten' in alinea 608a (nieuwe alinea) te verduidelijken dat een derivaat in zijn geheel wordt aangewezen als een hedge-instrument, tenzij:

- a. een proportioneel gedeelte, zoals 50 procent van het nominale bedrag, wordt aangewezen als een hedge-instrument;
- b. de onvermijdbare kosten, ten gevolge van het gebruik van derivaten voor hedgedoeleinden, van de hedgerelatie worden uitgezonderd.

Het is nadrukkelijk niet verplicht deze elementen van de hedgerelatie uit te zonderen, omdat afhankelijk van de hedgerelatie deze elementen niet altijd tot ineffectiviteit leiden. Bijvoorbeeld wanneer opties worden gebruikt om een eenzijdig prijsrisico af te dekken.

De RJ stelt daarom voor dat per hedgerelatie de keuze kan worden gemaakt om bepaalde elementen van de hedgerelatie uit te sluiten. De verwerking van deze uitgezonderde elementen vindt vervolgens (per hedgerelatie) plaats in overeenstemming met:

- voor proportioneel uitgezonderde elementen: de 'basisregels';
- voor de onvermijdbare kosten: de methodiek beschreven in alinea 641 en alinea 642 (nieuwe alinea's). Daarbij is voor de verwerking bepalend of derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde of tegen kostprijs onder toepassing van kostprijs hedge-accounting, alsmede de aard van de afgedekte positie.

Waardering van het derivaat tegen reële waarde

De RJ stelt voor om in alinea 641 de verwerkingswijze te beschrijven van het uit de hedgerelatie uitgezonderde onvermijdbare kosten in geval het derivaat tegen reële waarde wordt gewaardeerd. De reële-waardeveranderingen van de uitgezonderde onvermijdbare kosten worden verwerkt in overeenstemming met de 'basisregels' zoals opgenomen in alinea 512 en 513 óf worden rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkt, voor zover de verandering in reële waarde verband houdt met de afgedekte positie. Als verwerking plaatsvindt in overeenstemming met de 'basisregels' (alinea 641 onder a.) dan worden de reële-waardeveranderingen op grond van alinea 512 of 513 onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Hierbij wordt bijvoorbeeld, wanneer gebruik wordt gemaakt van opties, alleen de verandering in de intrinsieke waarde in het eigen vermogen verwerkt, terwijl de reële waardeverandering van de tijdswaarde van de optie onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening wordt verantwoord.

Als ervoor wordt gekozen de reële-waardeveranderingen van de uitgezonderde onvermijdbare kosten rechtstreeks in het eigen vermogen te verwerken (alinea 641 onder b.), dan wordt de vervolgverwerking van de in het eigen vermogen verwerkte reële-waardeveranderingen bepaalt door de aard van de afgedekte positie:

- Als sprake is van een transactiegerelateerde afdekking worden de in het eigen vermogen opgenomen reële-waardeveranderingen naar de winst-en-verliesrekening overgebracht in dezelfde periode(n) waarin de afgedekte toekomstige kasstromen het resultaat beïnvloeden óf, als de afgedekte positie leidt tot de verwerking van een niet-financieel actief of een niet-financiële verplichting, worden deze opgenomen in de eerste kostprijs of andere boekwaarde van het actief of de verplichting.

Voorbeeld

In het kader van het prijsrisico dat ontstaat als gevolg van de aankoop van goederen (ongeacht of het een verwachte toekomstige transactie betreft of een vaststaande toezegging) wordt door de rechtspersoon een optie afgesloten. Dit derivaat wordt tegen reële waarde gewaardeerd. Op grond van de voorgestelde alinea 608a kiest de rechtspersoon ervoor om de tijdswaarde van de optie van de hedgerelatie uit te sluiten. In overeenstemming met de voorgestelde verwerkingswijze van alinea 641 onder b. kiest de rechtspersoon ervoor om de reële-waardeveranderingen van de tijdswaarde van de optie rechtstreeks in het eigen vermogen te verwerken. De cumulatieve reële-waardeveranderingen worden vervolgens in de eerste waardering van de voorraad opgenomen. Als gevolg van deze verwerkingswijze wordt de voorraadwaardering aangepast voor de hedgeresultaten, inclusief de betaalde optiepremie. Bij verkoop van de betreffende goederen worden daarmee de hedgeresultaten op hetzelfde moment in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

- Als sprake is van een periodegerelateerde afdekking worden de in het eigen vermogen opgenomen reële-waardeveranderingen naar de winst-en-verliesrekening overgebracht door deze op systematische wijze toe te rekenen aan de afdekkingsperiode.

Voorbeeld

Het risico van een daling van de reële waarde van aangehouden voorraden wordt door de rechtspersoon gedurende zes maanden afgedekt met behulp van een commodity-optie met een overeenkomstige looptijd. Op grond van de voorgestelde alinea 608a kiest de rechtspersoon ervoor om de tijdswaarde van de optie van de hedgerelatie uit te zonderen. In overeenstemming met de voorgestelde verwerkingswijze van alinea 641 onder b. kiest de rechtspersoon ervoor om de reële-waardeveranderingen van de tijdswaarde van de optie rechtstreeks in het eigen vermogen te verwerken. De reële-waardeveranderingen van de tijdswaarde, die cumulatief gelijk zullen zijn aan de initiële tijdswaarde, worden vervolgens op systematische wijze geamortiseerd over de afdekkingsperiode van zes maanden. Als gevolg hiervan wordt de betaalde optiepremie gedurende de afdekkingsperiode vanuit het eigen vermogen naar de winst-en-verliesrekening overgebracht. Eventuele wijzigingen van de reële waarde van de tijdswaarde tijdens de looptijd van de hedgerelatie worden in het eigen vermogen verwerkt. Aan het einde van de hedgerelatie zal de nettowaardeverandering van de tijdswaarde gelijk zijn aan het geamortiseerde bedrag, en zal het netto-effect op het eigen vermogen nihil zijn.

Waardering van het derivaat tegen kostprijs met toepassing van kostprijs-hedge-accounting

De RJ stelt voor om in alinea 642 de verwerkingswijze te beschrijven van het van de hedgerelatie uitgezonderde onvermijdbare kosten in geval het derivaat tegen kostprijs wordt gewaardeerd én kostprijs-hedge-accounting wordt toegepast. Als ervoor wordt gekozen de uitgezonderde onvermijdbare kosten te verwerken in overeenstemming met de 'basisregels' zoals opgenomen in alinea 513 en 541, worden afwaarderingen naar de lagere reële waarde van het van de hedgerelatie uitgezonderde onvermijdbare kosten onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Wanneer bijvoorbeeld met een optie wordt afgedekt worden de veranderingen van de intrinsieke waarde van de optie bij een volledig effectieve hedge niet verwerkt tot het moment dat de afgedekte positie de winst-en-verliesrekening beïnvloed. Een eventuele waardedaling van de bij aanvang betaalde tijdswaarde van de optie wordt echter wel direct ten laste van de winst-en-verliesrekening verantwoord. Eventuele waardeinstijgingen van de tijdswaarde worden niet verwerkt in overeenstemming met de basisregels bij waardering tegenreële waarde.

Als ervoor wordt gekozen de basisregels niet te volgen, worden de uitgesloten onvermijdbare kosten alsmede de niet-verwerkte afwaarderingen naar de lagere reële waarde van het uitgesloten element afhankelijk van de aard van de afgedekte positie als volgt verwerkt:

- Als sprake is van een transactiegerelateerde afdekking worden de uitgezonderde onvermijdbare kosten naar de winst-en-verliesrekening overgebracht in dezelfde periode(n) waarin de afgedekte toekomstige kasstromen het resultaat beïnvloeden óf, als de afgedekte positie leidt tot de verwerking van een niet-financieel actief of een niet-financiële verplichting opgenomen in de eerste kostprijs of andere boekwaarde van het actief of de verplichting.

Voorbeeld

In het kader van het prijsrisico dat ontstaat als gevolg van de aankoop van goederen wordt door de rechtspersoon een optie afgesloten. Dit derivaat wordt tegen kostprijs gewaardeerd. Op grond van de voorgestelde alinea 608a kiest de rechtspersoon ervoor om de tijdswaarde van de optie van de hedgerelatie uit te sluiten. In overeenstemming met de voorgestelde verwerkingswijze van alinea 642 onder b. kiest de rechtspersoon ervoor om de tijdswaarde van de optie in de eerste waardering van de voorraad op te nemen. Als gevolg van deze verwerkingswijze wordt de voorraadwaardering aangepast voor de hedgeresultaten inclusief de betaalde optiepremie. Gedurende de hedgerelatie worden waardeinstijgingen en -dalingen van de tijdswaarde alsmede de intrinsieke waarde van de optie niet verwerkt, omdat ook de aankoop nog niet wordt verwerkt tot het moment van levering van de goederen. Hierna worden zij bij verkoop van de betreffende goederen op hetzelfde moment in het resultaat verwerkt, als onderdeel van de kostprijs van de omzet.

- Als sprake is van een periodegerelateerde afdekking worden de uitgezonderde onvermijdbare kosten naar de winst-en-verliesrekening overgebracht door deze op systematische wijze toe te rekenen aan de afdekkingsperiode.

Voorbeeld

Het risico van een daling van de reële waarde van aangehouden voorraden wordt door de rechtspersoon gedurende zes maanden afgedekt met behulp van een optie. Op grond van de voorgestelde alinea 608a kiest de rechtspersoon ervoor om de tijdswaarde van de optie van de hedgerelatie uit te sluiten. In overeenstemming met de voorgestelde verwerkingswijze van alinea 642 onder b. kiest de rechtspersoon ervoor om de optiepremie rechtstreeks over de looptijd van de hedgerelatie te amortiseren en op deze wijze over te brengen naar de winst-en-verliesrekening. Eventuele wijzigingen van de reële waarde van de tijdswaarde tijdens de looptijd van de hedgerelatie worden niet verwerkt.

De kenmerken van de afgedekte positie, met inbegrip van hoe en wanneer deze de winst-en-verliesrekening beïnvloedt, bepalen of een hedge transactiegerelateerd of periodegerelateerd is.

Omdat de inhoud van de huidige alinea 628 is opgenomen in de nieuw voorgestelde alinea's 641 en 642, stelt de RJ voor om alinea 628 te laten vervallen.

Indien de voorgestelde wijzigingen en verduidelijkingen leiden tot een wijziging in de verwerkingswijze van de betreffende derivaten en/of de daarmee verband houdende onvermijdbare kosten wordt dit aangemerkt als een wijziging van de grondslagen en volgens hoofdstuk 140 'Stelselwijzigingen' retrospectief verwerkt.

Richtlijnen voor micro- en kleine rechtspersonen

Hoofdstuk B12 'Financiële instrumenten' van de Richtlijnen voor micro- en kleine rechtspersonen bevat geen voorschriften ten aanzien van hedge-accounting. Derhalve worden geen aanpassingen in de RJK-bundel voorgesteld.

Voorgestelde wijzigingen in RJ-bundel

Voorgestelde wijzigingen in hoofdstuk 290 Financiële instrumenten

290 FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Deze Richtlijn 290 (aangepast 2026) vervangt Richtlijn 290 (aangepast 2024) en is van kracht voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2027

290.6 *Hedge-accounting*

Hedge-instrumenten

- 608a Een derivaat wordt in zijn geheel aangewezen als een hedge-instrument, tenzij:
- een proportioneel gedeelte, zoals 50 procent van het nominale bedrag, wordt aangewezen als een hedge-instrument. Een hedgerelatie mag echter niet worden aangemerkt voor slechts een deel van de tijd dat een hedge-instrument uitstaat. Voor het deel van het derivaat dat niet is aangewezen als hedge-instrument gelden de 'basisregels' en wordt een verandering in de reële waarde verwerkt in overeenstemming met alinea 510 en verder;
 - de onvermijdbare kosten, ten gevolge van het gebruik van derivaten voor hedgedoeleinden, van de hedgerelatie worden uitgezonderd. In dit verband zijn de onvermijdbare kosten: de tijds waarde van een optie, de termijnpunten van een valutatermijncontract en de zogenoemde valutabasis spread. De rechtspersoon kan per hedgerelatie besluiten de waardeveranderingen van deze onvermijdbare kosten uit te sluiten van de hedgerelatie en te verwerken in overeenstemming met alinea 641 en 642.

Verwerking van kasstroomhedge-accounting (slechts toe te passen indien het hedge-instrument tegen reële waarde in de balans wordt gewaardeerd)

628 (vervallen)

Verwerking van het uitgezonderde element van onvermijdbare kosten van een derivaat in een hedgerelatie

641 Wanneer een derivaat tegen reële waarde wordt gewaardeerd, dient de verandering van de reële waarde van het van de hedgerelatie uitgezonderde element van onvermijdbare kosten te worden verwerkt:

- in de winst-en-verliesrekening in overeenstemming met de 'basisregels' van alinea 512 en 513, of
- rechtstreeks in het eigen vermogen voor zover deze verband houdt met de afgedekte positie. De in het eigen vermogen opgenomen reële-waardeveranderingen dienen op de volgende manier naar de winst-en-verliesrekening te worden overgebracht:
 - voor transactiegerelateerde afdekkingen: in dezelfde periode(n) waarin de afgedekte verwachte toekomstige kasstromen het resultaat beïnvloeden (bijvoorbeeld wanneer een verwachte toekomstige verkoop werkelijk plaatsvindt) of, indien van toepassing, door opname in de eerste kostprijs of andere boekwaarde van het niet-financiële actief of de niet-financiële verplichting, die voortkomt uit de afgedekte positie; of
 - voor periodegerelateerde afdekkingen: door deze op systematische wijze toe te rekenen aan de afdekkingsperiode.

De kenmerken van de afgedekte positie, met inbegrip van hoe en wanneer deze de winst-en-verliesrekening beïnvloedt, bepalen of een hedge transactiegerelateerd of periodegerelateerd is.

De keuze kan per hedgerelatie worden gemaakt en wordt vastgelegd in de hedgedocumentatie.

642 Wanneer een derivaat tegen kostprijs wordt gewaardeerd, en kostprijs hedge-accounting wordt toegepast, dient het uitgezonderde element van onvermijdbare kosten als volgt te worden verwerkt:

- a. in overeenstemming met de ‘basisregels’ van alinea 513 en 541 direct in de winst-en-verliesrekening, indien de reële waarde van het uitgezonderde element lager is dan de kostprijs, of**
- b. voor zover het uitgezonderde element van onvermijdbare kosten verband houdt met de afgedekte positie worden waardedalingen niet in de balans verwerkt en dienen de kosten als volgt te worden verwerkt:**
 - **voor transactiegerelateerde afdekkingen: in dezelfde periode(n) waarin de afgedekte verwachte toekomstige kasstromen het resultaat beïnvloeden (bijvoorbeeld wanneer een verwachte toekomstige verkoop werkelijk plaatsvindt) of, indien van toepassing, door opname in de eerste kostprijs of andere boekwaarde van het niet-financiële actief of de niet-financiële verplichting, die voortkomt uit de afgedekte positie; of**
 - **voor periodegerelateerde afdekkingen: door deze op systematische wijze toe te rekenen aan de afdekkingsperiode.**

De kenmerken van de afgedekte positie, met inbegrip van hoe en wanneer deze de winst-en-verliesrekening beïnvloedt, bepalen of een hedge transactiegerelateerd of periodegerelateerd is.

De keuze kan per hedgerelatie worden gemaakt en wordt vastgelegd in de hedgedocumentatie.